

Politica regională a Uniunii Europene: conținut și evoluție

Politica regională urmărește să corecteze dezechilibrele regionale astfel încât să se asigure o repartizare mai echilibrată a populației și activităților economice pe ansamblul teritoriului.

Necesitatea unei politici regionale, care să aibă în vedere echilibrarea repartiției demografice și localizarea poliilor de dezvoltare, ca și susținerea eforturilor regiunilor cel mai slab dezvoltată pentru a le ajunge din urmă pe celelalte, nu a scăpat atenția legiuitorului comunitar de-a lungul celor peste patru decenii de existență a UE.

Tratatul privind crearea CECO(1951) recunoștea deja existența unor contraste importante, însă abia în preambulul Tratatului de la Roma semnatarii acestuia își declarau intenția de a acționa eficient pentru reducerea decalajelor socio-economice. Cu toate că Tratatul de la Roma recunoaște, în preambul, importanța problemelor regionale și fixează obiectivul "unei dezvoltări armonioase prin reducerea decalajului între diferitele regiuni și a rămânerii în urmă a celor mai puțin favorizate", el nu prevede o politică regională.

Abia Actul Unic European, intră în vigoare la 1 iulie 1987, care a introdus în tratat titlul intitulat "Coeziunea economică și socială", a furnizat o bază instituțională dezvoltării unei politici regionale. Până în 1975 (anul în care s-a creat un fond structural special-Fondul European de Dezvoltare Regională-F.E.D.E.R.), Comunitatea nu a jucat un rol activ în acest domeniu. Putem spune deci, că punerea în practică a unei adevărate politici comunitare regionale este destul de recentă.

Construcția europeană are ca efect crearea unui ansamblu de state care întrețin legături economice strânse și rezolvă împreună problemele de interes comun. Totuși, conceptul de integrare a UE nu poate fi considerat drept credibil, decât cu condiția menținerii între statele membre a unei coeziuni economice și sociale corespunzătoare.

În această perspectivă, dispozițiile "Agendei 2000" referitoare la politica structurală au avut ca obiectiv să răspundă unei duble provocări:

- pe de o parte, ameliorarea eficienței instrumentelor politicii structurale pentru realizarea obiectivului de coeziune economică și socială;
- pe de altă parte, asigurarea perenității politicii structurale în cadrul viitoarei lărgiri a UE către TECE.

Realizarea unei dezvoltări armonioase făcea parte încă din 1957 dintre obiectivele Comunității Economice Europene; instaurarea unei piețe comune trebuia să permită asigurarea dezvoltării statelor membre și recuperarea diferențelor de dezvoltare între anumite regiuni.

Criza economică din 1973 și restructurările economice care au urmat au pus în lumină diferențe de dezvoltare între anumite state membre. Aceste disparități între regiuni s-au multiplicat mai ales în urma aderării Marii Britanii și a Irlandei și

apoi a Greciei, Portugaliei și Spaniei. Începând cu aceste momente, a devenit indispensabilă necesitatea punerii în funcțiune a unei adevărate politici structurale, astfel încât să fie posibilă reducerea diferențelor de dezvoltare și de nivel de viață.

Din 1988, patru principii stau la baza gestiunii și atribuirii Fondurilor structurale:

- ✓ "programarea, care înseamnă planificarea cheltuielilor pentru un anumit număr de ani în scopul atingerii de obiective strategice (...) și mai multă coerență în politica urmată și în proiectele finanțate";
- ✓ "parteneriatul (...), în conceperea și punerea în practică a programelor (...) implică o multitudine de actori ai sectorului privat, în special de pacte sociale, alături de autoritățile regionale și locale";
- ✓ "concentrarea, care înseamnă că fondurile se orientează către regiuni care au cea mai mare nevoie și care au crescut de-a lungul timpului";
- ✓ "adiționalitatea (...), Fondurile structurale venind mai degrabă să completeze decât să înlocuiască cheltuielile publice existente".

Acestor patru principii de bază, li s-ar putea adăuga regula co-finanțării naționale a proiectelor, care obligă statele sau regiunile beneficiare să participe la costuri. Amplitudinea co-finanțării cerută este destul de largă deoarece poate să meargă de la 15% la 85% din suma investită.

Pe lângă acțiunea Fondului Social European, alte Fonduri structurale au puse în funcțiune de-a lungul timpului, fiecare dintre ele având obiective precise. Astfel, Comunitatea a mai creat pe parcursul construcției sale următoarele Fonduri structurale:

- Fondul European de Orientare și Garanție Agricolă (FEOGA-referitor la finanțarea politicii agricole comune)-secțiunea "Orientare", care contribuie la dezvoltarea și ajustarea structurală a zonelor rurale cu întârziere în dezvoltare, prin îmbunătățirea eficienței structurilor de producție, de prelucrare și de comercializare a produselor agricole și silvicole;
- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER)-care constituie pilonul politicii regionale și ale cărui ajutoare privesc în mod specific regiunile rămase în urmă din punct de vedere al dezvoltării, precum și cele care cunosc dificultăți structurale și de reconversie economică;
- Instrumentul Financiar de Orientare a Pescuitului (IFOP)-care este un instrument structural financiar destinat sectorului de pescuit.

Alături de aceste Fonduri structurale, există din 1993 și un Fond de Coeziune. Acest fond finanțează infrastructurile de transport și de mediu înconjurător în statele membre al căror PIB pe locuitor este inferior valorii de 90% din media

comunitară. În 2003, beneficiau de Fondul de Coeziune următoarele țări: Grecia, Spania, Irlanda și Portugalia.

Conceptul de coeziune economică și socială a fost introdus de Actul Unic European, însă, din 1992, de la Tratatul privind Uniunea Europeană de la Maastricht, el a devenit unul din cei trei piloni ai Comunității Europene, la fel ca și piața unică și uniunea economică și monetară. Efortul de coeziune este și în perioada 2000-2006 o prioritate pentru UE, care se reflectă în plan bugetar: politica structurală reprezintă al doilea sector de cheltuieli al Uniunii, după politica agricolă comună.

Datorită acțiunilor structurale și adoptării programelor macroeconomice naționale care vizează îndeplinirea criteriilor stabilite pentru uniunea economică și monetară, se poate constata de peste 10 ani, o convergență netă între economiile țărilor membre. Astfel, cele 4 țări mai sărace ale UE-15 (Spania, Portugalia, Grecia și Irlanda) își îmbunătățiseră, în 2000, situația economică, iar exemplul cel mai edificator este fără îndoială Irlanda, al cărei PIB/loc. a crescut de la 64% din media comunitară în 1983 la cca. 90% în 1995, pentru ca începând din 1997 să depășească media comunitară (în 1997 nivelul era de 104%, iar în anul 2000 PIB/loc. ajunsese la 118% din media UE). Aceste succese înregistrate la scară națională nu trebuie să conducă la ignorarea faptului că, la nivel regional în UE, persistă încă și chiar cresc, în anumite cazuri, diferențele dintre nivelurile de trai.

Prin reforma din 1999, "Agenda 2000", face din politica regională unul din principalele instrumente de solidaritate socială între europeni, datorită contribuției sale la crearea de locuri de muncă și al dezvoltării economice în regiunile cele mai sărace ale UE. Reforma din 1999 a urmărit:

- ❖ îmbunătățirea eficienței instrumentelor structurale prin întărirea concentrării ajutoarelor ca urmare a reducerii numărului obiectivelor prioritare ale politicii structurale și a inițiativelor comunitare, ameliorând gestionarea și clarificând partajarea responsabilităților între diferiții participanți;
- ❖ menținerea nivelului bugetar acordat coeziunii economice și sociale;
- ❖ extinderea efortului de coeziune regională către viitoarele țări membre ale UE.

BIBLIOGRAFIE

1. "Economie europeană"-Romeo-Victor Ionescu
-Ed. Fundației Academice *DANUBIUS* Galați, 2006
2. "Economie europeană"-Mirela Diaconescu
-Ed. URANUS București, 2004
3. "Economie europeană"-Dinu Marin, Cristian Socol,
Marius Marinaș
-Ed. Economică București, 2004